

Jūratė Sofija Laučiūtė

Baltiškios kilmės hidronimai Ukrainos teritorijoje

Apie baltiškios kilmės hidronimus Ukrainoje yra rašę V. Toporovas, O. Trubačiovas, A. Nepokupnas, V. Petrovas ir kt. Ta hidronimų grupė įdomi ne tik dėl šiandienos politinių aktualijų, bet ir dėl neatsakytų klausimų apie galimus (ar negalimus?) ikiistorinius baltų ir trakų-dakų kalbų bei genčių ryšius.

Apie tuos ryšius Lietuvoje pirmasis prabilo J. Basanavičius, tačiau daugelis to meto lietuvių kalbininkų ir istorikų jo svarstymus priėmė kritiškai, tiksliau – atmetė juos. Tik po to, kai 1969 m. pasirodė bulgarų kalbininko I. Duridanovo monografija „Trakų- dakų studijos“, J. Basanavičiaus hipotezė buvo reabilituota.

Duridanovo knygoje pateikta apie 200 galimai giminiškų baltų ir trakų-dakų bendrinių žodžių, bei gana įspūdingas onomastikonas (plg. tokius genčių vardus *Gondrai, Bebriukai*).

Galimai baltiškios kilmės Ukrainos hidronimus mokslininkai skirsto į tris chronologinius sluoksnius: 1. seniausią, kuriame baltiškuosius ne visada galima atskirti nuo giminiškų kitų ide kalbų hidronimų, pvz., *Solučka* - liet. *Sālantas*, bet yra atitikmuo Šveicarijoje; *Tysa* – liet. *Tysupė*, latv. *Tīsa*, bet ir vok. *Theiss*. 2. vėlyvesnį, gausiausią, kuriame jau galima išvelgti istorijoje paliudytų senųjų baltų genčių pėdsakus; 3. jauniausią, LDK palikimą, pvz., up. *Litviniv, Litova, Litoviskij* ir t.t.

Būtent pirmojo, seniausiojo sluoksnio hidronimų analizė yra svarbi ne vien lietuvių, bet ir kitų baltų bei ide. kalbų ir genčių istorijai ir turėtų užpildyti vis dar tuščius baltų ir trakų – dakų santykių istorijos puslapius. Pirmiausia – atsakyti į klausimus, kur ir kada tie santykiai galėjo megztis ir vystytis.

Kol kas, remiantis turimais faktais, galima hipotetiškai teigti, jog kontaktai galėjo vykti Ukrainos vidurio vakaruose, Dnestro baseino aukštupyje ir ne vėliau kaip I tūkst. pr. Kr. pabaigoje.